

## همه گیری جهانی ویروس کرونا و تاثیر تحریم های سیاسی و اقتصادی علیه ایران

نشریه پایش

سال نوزدهم، شماره چهارم، مرداد - شهریور ۱۳۹۹ صص ۴۷۱ - ۴۶۹

تاریخ پذیرش: ۱۳۹۹/۴/۳۱

انشر الکترونیک پیش از انتشار - ۱ مرداد ۱۳۹۹

### سردبیر محترم

در اواخر دسامبر ۲۰۱۹، نوع جدیدی از کرونا ویروس (coronavirus) به نام کووید-۱۹ (COVID-19) از ووهان چین گزارش شد. با گسترش بسیار سریع این بیماری در چین و پس از آن در سایر نقاط جهان، نگرانی و وحشت زیادی در بین مردم جهان به وجود آمد. سرعت بالای انتشار ویروس، عدم وجود واکسن و درمان اختصاصی قطعی موجب گردید تا کشورها با حجم وسیعی از افراد مبتلا و افزایش مرگ و میر مواجه شوند و چالش هایی در حوزه های مختلف بهداشتی، اقتصادی، سیاسی، اجتماعی و غیره ایجاد شود. به همین دلیل سازمان سلامت جهان طی اطلاعیه ای در سراسر جهان وضعیت اضطراری اعلام کرد [۱].

در ایران شیوع این ویروس، در تاریخ ۲۹ بهمن ۱۳۹۸ به طور رسمی اعلام شد. ناشناخته بودن بیماری، نبود داروی موثر، عدم استفاده کارآمد از ظرفیت فناوری اطلاعات در مدیریت افکار عمومی و فقدان نگاه فرابخشی به مسأله سلامت موجب ایجاد ترس و بروز واکنش های هیجانی در جامعه گردید. از سوی دیگر با ظهور جهانی بحران کرونا بزرگترین دغدغه همه کشورها مهار این ویروس بوده است، اما مردم ایران علاوه بر ویروس کرونا باید با ویروس تحریم نیز مبارزه کنند [۲].

در پی تحریم‌های اقتصادی، ابعاد مختلف حقوق مندرج در میثاق بین‌المللی حقوق اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی از جمله حق حیات مورد تضييع قرار می‌گیرند و عملکرد نظام‌های رفاهی، آموزشی و بهداشتی در زمینه‌هایی از قبیل حق کار، غذا، استانداردهای مناسب زندگی و غیره به شدت تحت شعاع قرار گرفته و مختل گردیده و دشوار شدن نقل و انتقالات مالی به کاهش واردات دارو در ایران انجامیده است. علاوه بر این، به علت محدودیت شدید دسترسی دولت ایران به منابع ارزی مساله تامین ارز برای خرید دارو دشوار گردیده و بطور جدی بر قابلیت و ظرفیت های کشور ایران برای دسترسی به خدمات بهداشت و درمان، دارو و ملزومات پزشکی تاثیر گذار بوده است [۳].

دسترسی به خدمات پزشکی، جزء اساسی حق سلامت بوده و این امر در زمره حقوق بنیادین بشری است و همه افراد باید از آن بهره‌مند شوند. بنابراین تمام کشورها ملزم به محترم شمردن و صیانت از این حق و تلاش برای تحقق آن برای همه افراد هستند. اقدام آمریکا در تحریم دارو و تجهیزات پزشکی ضد ایران، مصداق نقض حقوق بشر است. ایران اکنون در وضعیت همه‌گیری ویروس کرونا و عدم دسترسی به تجهیزات پزشکی و دارو است و این وضعیت است به نوعی با "تروریسم پزشکی" هم معنا می‌شود [۴].

آنچه در این برهه از تاریخ شاهد آن هستیم دست کمی از جنگ ندارد؛ جنگی که در آن از سلاح استفاده نمی‌شود بلکه این ویروس است که به جان مردم افتاده است. در بحبوحه جنگ همه فکر و ذکر مسئولان و فرماندهان چگونگی پیروزی در میدان نبرد است و مشکلات و ویرانی های ناشی از جنگ، بعد از آن اثرات خود را نشان می‌دهند. شیوع ویروس کرونا نیز دقیقا همان اثرات را برای کشور ایران و جامعه جهانی دارد. ویروس کرونا نشان داد که تحریم‌ها تا چه اندازه بر بهداشت و سلامتی جامعه ایران تاثیر گذاشته‌اند. همچنین دسترسی سخت به دارو و کمک‌های بهداشتی جهانی و تجهیزات پزشکی به واسطه تحریم‌ها به خوبی اثرات خود را نشان دادند. هیچ مرزی در برابر کرونا وجود ندارد، تنها مرزی که می‌تواند از مردم ایران در برابر این ویروس محافظت کند مرزهای اخلاق است. اینکه حقوق همه انسان‌ها محترم شمرده شود و با تحریم‌های ظالمانه حقوق انسان‌ها برای دسترسی به نیازهای دارویی و غذایی محدود نشود [۵].

ملت بزرگ ایران در سایه همت، همکاری و همدلی بی‌بدیلی که در طول تاریخ به نمایش گذاشته است، بارها در برابر طوفان حوادث و بلایای طبیعی و غیرطبیعی مقاومت کرده و سرفراز بیرون آمده است و این بار نیز تردیدی نیست که به رغم تحریم‌های غیرقانونی و ناعادلانه‌ای که دولت آمریکا این روزها حتی در ارسال محموله‌های پزشکی و بهداشتی به مردم کشور ایران تحمیل و درد و رنج آن‌ها را مضاعف کرده است، ملت شریف ایران در مبارزه با این بلای فراگیر و همچنین در مقابله با تحریم‌های ظالمانه آمریکا، پیروزمندانه و سربلند بیرون خواهد آمد [۶].

برای نیل به این هدف باید از تمام ظرفیت‌های موجود از جمله ظرفیت‌های حقوقی، سازمان‌های بین‌المللی، انجمن‌ها و سازمان‌های مردم‌نهاد برای کاهش آسیب به سلامت مردم استفاده شود. هنر ما این است که تلاش کنیم با بسیج عوامل مختلف به اهداف خود برای تامین سلامت مردم دست یابیم. حل کارآمد بحران کرونا در شرایط تحریم از طریق اراده و عزم ملی و با اتکالی به ایثارگری‌ها و سرمایه‌های فکری و انسانی و مادی درونی در پرتو رویکردهای فن‌آورانه و جهش در تولید ملی فرآورده‌های دارویی و ارتقای توانمندی در حوزه تشخیص و درمان با استفاده از ظرفیت‌های بومی کشور، میسر و مقدور خواهد شد [۷].

#### با تقدیم احترام

**محمد خمرنیا:** دکترای تخصصی مدیریت خدمات بهداشتی درمانی، مرکز تحقیقات ارتقاء سلامت، دانشگاه علوم پزشکی زاهدان، زاهدان، ایران

**مصطفی پیوند:** کارشناس ارشد اپیدمیولوژی، کمیته تحقیقات دانشجویی، دانشگاه علوم پزشکی زاهدان، زاهدان ایران Mp.peyvand@yahoo.com

**فاطمه ستوده زاده:** استادیار سیاست‌گذاری سلامت، گروه مدیریت خدمات بهداشتی و درمانی، مرکز تحقیقات ارتقاء سلامت دانشگاه علوم پزشکی زاهدان، زاهدان، ایران

## منابع

1. Tang PF, Hou ZY, Wu XB, et al. Expert consensus on management principles of orthopedic emergency in the epidemic of coronavirus disease 2019. Chinese Medical Journal 2020;133:1096-1098doi:10.1097/CM9.0000000000000810
2. Doshmangir L, Mahbub Ahari A, Qolipour K, Azami-Aghdash S, Kalankesh L, Doshmangir P, et al. East Asia's Strategies for Effective Response to COVID-19: Lessons Learned for Iran. Management Strategies in Health System 2020; 4:370-373 [in Persian]
3. Zamani S G, Gharib Abadi K. Sanctions as State's Violation of International Obligations in Protection of Human Rights. Medical Law Journal 2017; 11:111-135 [in Persian]
4. Gorji A. Sanctions against Iran: The Impact on Health Services. Iranian Journal of Public Health 2014;43:381-382
5. Gharebaghi R, Heidary F. COVID-19 and Iran: swimming with hands tied! Swiss Medical Weekly Journal 2020; 7: 1-2
6. Peyravi M, Marzaleh MA. The Effect of the US Sanctions on Humanitarian Aids during the Great Flood of Iran in 2019. Prehospital and Disaster Medicine 2020;35:233-234
7. Kokabisaghi F, Miller AC, Bashar FR, Salesi M, Zarchi AA, Keramatfar A, Pourhoseingholi MA, Amini H, Vahedian-Azimi A. Impact of United States political sanctions on international collaborations and research in Iran. BMJ Global Health 2019; 4: 1-7